

Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2025-08-18

Vårt diarienummer
1.1.3-2025-06528
GD-2025-159
Ert diarienummer
S2025/00922

Mottagare
Regeringskansliet
Socialdepartementet
E-post
s.remissvar@regeringskansliet.se

Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansierare och forskningspolitisk rådgivare och som ansvarig för det nationella forskningsprogrammet om virus och pandemier.

Utredningen diskuterar betydelsen av forskning i relation till pandemiberedskap och Vetenskapsrådet ser positivt på de förslag som föreslås.

Vetenskapsrådet instämmer i förslagen i utredningen som berör forskning och Vetenskapsrådets uppdrag.

Skälen för Vetenskapsrådets ställningstaganden

Rubrikstrukturen nedan refererar till delbetänkandets struktur och disposition.

10.8 Stärkt pandemiberedskap

Vetenskapsrådet ser positivt på de fokusområden som utredningen föreslår men vill lämna följande synpunkter.

10.8.5 Stärk laboratorieberedskapen

Förslaget om stärkt laboratorieberedskap bör också innefatta att insamlade och bevarande av prover som kan användas för forskning bör underlättas. Bättre tillgänglighet för forskare att använda biobanksprover i sin forskning samt anpassade regelverk som främjar forskning på biobanksprover bör eftersträvas.

10.8.7 Initiera forskning som bidrar till stärkt pandemiberedskap

När det gäller förslaget att initiera forskning som bidrar till stärkt pandemiberedskap instämmer Vetenskapsrådet i utredningens slutsats att det är viktigt att fortsätta forska inom området. Att bedriva forskning mellan

pandemier inom området är av största vikt för att bygga upp en kunskapsberedskap och på så sätt vara förberedd inför en ny pandemi. Då pandemier är ett konstant hot för samhället är detta ett långsiktigt åtagande. Vetenskapsrådet delar utredningens uppfattning om behovet av fortsatt finansiering inom området. Vetenskapsrådet noterar att utredningen lyfter det nationella programmet om virus och pandemier som ett bra exempel för finansiering.

Vetenskapsrådet anser att utredningen i högre grad bör betona att pandemiforskning bättre behöver integreras i vården. I verksamhet som saknar erfarenhet av forskning är det svårt att med kort varsel införa nya rutiner utan att påverka vårdförloppet. Under en pandemi behöver forskare snabbt kunna identifiera relevanta studier för att kunna hitta nationella samarbetspartners för att få större patientunderlag samt ha gemensamma försöksprotokoll. På vissa kliniker saknades under covid-19 pandemin erfarenhet av forskning och kunskap inom till exempel forskningsmetodik, anslagsansökningar, etikprövningsförfarande och läkemedelsprövning. Dessa färdigheter behöver byggas upp mellan pandemier så att forskning med hög kvalitet ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt under en pandemi¹. För att säkerhetsställa att forskning av hög kvalitet bedrivs, behövs även tillgång till kvalificerad forskningspersonal såsom till exempel forskningssjuksköterskor.

En annan viktig åtgärd ur Vetenskapsrådets synvinkel är att utredningen bör lyfta fram behovet av en översyn av regelverket för inhämtande av samtycke till att delta i kliniska studier för patienter med nedsatt beslutsförmåga till exempel för intensivvårdspatienter.

10.9.6 Snabbstarta allsidig pandemiforskning

Vetenskapsrådet instämmer i utredningens slutsats om att det är av största vikt att snabbstarta allsidig pandemiforskning. Vetenskapsrådet håller nu på att ta fram en handlingsplan för att snabbt kunna göra en utlysning vid en pandemi tillsammans med relevanta aktörer.

Vetenskapsrådet instämmer också i utredningens slutsats att det behövs bättre strukturer och samordning för forskning under pågående pandemi. Som Vetenskapsrådet konkluderade i rapporten Förutsättningar för kliniska studier under covid-19-behöver forskningsstödjande infrastrukturer finnas tillgängliga och vara väl etablerade för att angelägen forskning ska kunna genomföras med kort varsel så som under en krissituation. Det är därför angeläget att staten tillsammans med regionerna genomför långsiktiga satsningar för att ge goda förutsättningar för klinisk forskning.

Vetenskapsrådet anser att utredningen bör utveckla möjligheten att använda artificiell intelligens (AI) för att med hjälp av AI-metoder, register- och

¹ [Förutsättningar för kliniska studier under covid-19-pandemin - Vetenskapsrådet](#)

mobildata utveckla och utvärdera applikationer som ska kunna användas för att upptäcka och bekämpa pandemier i framtiden bör utvärderas. AI-system kan även användas för att hantera stora informationsmängder snabbt och nå ut med samhällsviktig information till medborgare.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av analytiker Frida Mowafi. Vid den slutliga handläggningen har även rådsdirektören Maria Thuveson, chefsjuristen Victoria Söderqvist och enhetschefen Anders Weström deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Frida Mowafi
Analytiker

Kopia
s.hc@regeringskansliet.se.
Utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se
Myndighetshandläggaren carl.hogstedt@regeringskansliet.se